

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2553

Vragen van het lid **Postma** (Nieuw Sociaal Contract) aan de Minister van Economische Zaken over *de druk op zelfstandige winkeliers en de gevolgen voor ondernemers, consumenten en concurrentie* (ingezonden 16 mei 2025).

Antwoord van Minister **Karremans** (Economische Zaken) (ontvangen 27 juni 2025)

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Vakcentrum: toekomst detailhandel onder druk» waarin wordt gewaarschuwd dat zelfstandige winkeliers, waaronder supermarktondernemers, steeds meer moeite hebben om te investeren in hun bedrijfsvoering door stijgende kosten?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Deelt u het beeld dat structurele lastenstijgingen, zoals hogere huren, energieprijzen, loonkosten en regeldruk, de concurrentiepositie van kleine ondernemers onder druk zetten ten opzichte van grotere ketens of internationale platforms?

Antwoord 2

De rijksoverheid zet zich in voor het beperken van onnodige lastenstijgingen. Desondanks is het duidelijk dat lastenstijgingen over de hele linie drukken op de winstgevendheid van retailers. Voor kleine, zelfstandige ondernemers is het soms lastig om deze prijsstijgingen geheel door te berekenen aan klanten, terwijl ze door het ontbreken van schaalvoordelen wat betreft kostprijs al op achterstand staan ten opzichte van grotere ketens of internationale platforms. Deze situatie is een gegeven en niet nieuw. Het is dan ook van het grootste belang dat kleinere ondernemers zich op andere manieren onderscheiden bij de consument dan op de prijs van hun producten.

¹ Levenmiddelenkrant, 15 mei 2025, «Vakcentrum: toekomst detailhandel onder druk». (<https://www.levensmiddelenkrant.nl/vakcentrum-toekomst-detailhandel-onder-druk>)

Vraag 3

Heeft u cijfers beschikbaar over het aantal sluitingen van zelfstandige winkels per jaar in de afgelopen vijf jaar? Zo nee, bent u bereid dit alsnog te inventariseren, uitgesplitst naar regio en sector?

Antwoord 3

Nee, deze cijfers zijn niet beschikbaar. Een belangrijke reden hiervoor ligt in de vraag wat moet worden verstaan onder een zelfstandige winkel. Locatus hanteert in haar data bijvoorbeeld een onderscheid tussen formules en zelfstandigen, maar heel veel zelfstandigen maken als franchiser deel uit van een formule. Andersom kunnen winkels die Locatus niet als onderdeel van een formule ziet heel goed niet zelfstandig zijn. Een link naar KvK-data is zeer bewerkelijk en onwerkbaar voor grotere bestanden. Het Handelsregister is vervuult door grote aantallen slapende ondernemingen; inschrijven is verplicht, uitschrijven niet. Op basis van de huidige SBI-coderingen kan geen onderscheid (meer) gemaakt worden tussen fysieke en online-winkels.

Vraag 4

Welke beleidsinstrumenten zijn er momenteel beschikbaar voor zelfstandige winkeliers die willen investeren in verduurzaming, digitalisering of personeel en acht u die instrumenten toereikend?

Antwoord 4

Investeren in het algemeen is een onderdeel van goed ondernemerschap. Het is dan ook op de eerste plaats aan de ondernemer om te investeren om zijn bedrijf concurrerend en toekomstbestendig te houden. Dat wil niet zeggen dat een winkelier er altijd alleen voor staat. Kennis en informatie zijn cruciaal wanneer een ondernemer wil investeren. Die kan hij, afhankelijk van zijn informatiebehoefte, op verschillende plekken vinden, bijvoorbeeld bij zijn branchevereniging, maar ook bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de Kamer van Koophandel en via tal van andere bronnen. Op lokaal niveau vormen gemeenten een belangrijke bron van informatie. Soms is financiële ondersteuning mogelijk in de vorm van subsidies, bijvoorbeeld bij het nemen van allerlei maatregelen om panden of de bedrijfsvoering te verduurzamen. Zoals bijvoorbeeld de investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing voor zakelijke gebruikers (ISDE) of de Energie-investeringsaftrek (EIA) voor ondernemers.

Vraag 5

Ziet u risico's voor de mededinging wanneer zelfstandige winkels op schaal verdwijnen en delen van de detailhandel structureel worden overgenomen door enkele dominante marktpartijen?

Antwoord 5

De ACM houdt toezicht op eerlijke concurrentie en marktwerking. Bedrijven moeten een fusie of overname bij de ACM melden als zij voldoen aan bepaalde omzetsdrempels. De ACM controleert dan vooraf of bedrijven niet te groot worden door een fusie of overname. In theorie bestaat de mogelijkheid dat bedrijven op eigen kracht dominant worden. Op bedrijven met een machtspositie rust een bijzondere verantwoordelijkheid om concurrenten niet uit te sluiten en klanten niet uit te buiten. De ACM ziet erop toe dat bedrijven met een economische machtspositie hun machtspositie niet misbruiken.

Vraag 6

Acht u het wenselijk dat de ACM expliciet let op de langetermijneffecten van schaalvergroting op het consumentenaanbod en op prijsvorming met name in kleinere gemeenten?

Antwoord 6

De ACM let bij haar toezicht al op of er voldoende (rest)concurrentie overblijft, of de prijzen niet te hoog worden en de kwaliteit van het aanbod niet verslechtert. Als bedrijven vooral regionaal of lokaal concurreren, dan beoordeelt de ACM de effecten op regionaal of lokaal niveau. Bij supermarktfusies kijkt de ACM bijvoorbeeld of er voor consumenten nog voldoende alternatieven overblijven om een supermarkt in hun buurt te kiezen.

Vraag 7

Bent u met ons van mening dat het verdwijnen van zelfstandige winkels niet alleen economische gevolgen heeft, maar ook leidt tot afnemende diversiteit van het winkelaanbod, verlies van ambachtelijke kwaliteit en aantasting van de sociale functie van winkel in dorps- en stadscentra? En welke beleidsruimte ziet u om deze maatschappelijke waarde mee te wegen in markt- en ruimtelijkbeleid?

Antwoord 7

Ik ben me bewust van de maatschappelijke waarde van retail. Om die op waarde te schatten en erop te anticiperen is echter een lokale verantwoordelijkheid. Anders dan de rijksoverheid beschikken lokale overheden over instrumenten om hierop in te spelen, bijvoorbeeld met het ruimtelijk instrumentarium van de Omgevingswet. Om kernen aantrekkelijk te houden kunnen gemeenten in hun Omgevingsplannen bijvoorbeeld aangegeven waar retailers zich mogen vestigen en waar niet. Een winkel is echter op de eerste plaats een economische activiteit. Rechtstreeks ingrijpen in de markt door het verstrekken van financiële steun door overheden is niet gewenst, de regels voor het verstrekken van staatssteun reguleren dit ook. Soms zien lokale overheden echter mogelijkheden om gericht de sociale functie van winkeliers of lokale ambachten als bakkers aanvullend te faciliteren. Hiermee wordt op een indirecte manier ook de economische positie van de betreffende ondernemer versterkt.

Vraag 8

Bent u bereid om, in overleg met branches en gemeenten, te verkennen welke aanvullende maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat winkelvoorzieningen verdwijnen uit kernen waar consumenten anders aangewezen raken op minder toegankelijk of duurder aanbod?

Antwoord 8

Mijn departement en ik zijn voortdurend met branches, sociale partners en gemeenten in gesprek, bijvoorbeeld binnen de Retailagenda. Daarbij kunnen ook de door u genoemde onderwerpen aan bod komen.